

KATALOG ZNANJA

1. Ime modula: SPLOŠNA IN ANORGANSKA KEMIJA

2. Usmerjevalni cilji:

Dijak bo zmožen:

- strokovno utemeljiti, da je kemija eksperimentalna veda,
- razumeti pomen kemije in znanstvenoraziskovalnega dela za trajnostni človekov razvoj,
- razumeti soodvisnost zgradbe snovi in njenih lastnosti,
- razumeti in kompetentno uporabljati strokovno kemijsko izrazoslovje,
- razumeti in uporabljati temeljne kemijske zakonitosti,
- razumeti kemijsko reaktivnost nekaterih snovi,
- povezovati teorijo s praktičnim delom ali z življenjem,
- uporabljati vire kemijskih informacij,
- povezovati kemijsko znanje z dogajanjem v naravi in delno v industrijskih procesih,
- varno izvajati nekatere enostavne kemijske poskuse ter njihove rezultate predstaviti kvalitativno in kvantitativno,
- kritično vrednotiti pozitivne učinke in slabosti tehnološkega napredka na okolje s stališča kemije,
- povezati kemijsko znanje s skrbjo za zdravo okolje,
- logičnega mišljenja in sklepanja ter ustvarjalnosti,
- prostorske predstave oz. osnovne kemijske vizualne pismenosti.

3. Vsebinski sklopi:

1. Splošna kemija
2. Sistematika anorganskih spojin

1. Vsebinski sklop: SPLOŠNA KEMIJA

Poklicne kompetence:

- Snov in simbolni zapisi
- Množina in gradniki snovi
- Vezi med osnovnimi gradniki
- Kemijska reakcija
- Kemijska nomenklatura
- Raztopine
- Kisline, baze, soli
- Redoks reakcije

Snov in simbolni zapisi.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna razliko med homogeno in heterogeno snovjo ter ločuje homogeno snov na element in spojino; • spozna načine ločevanja zmesi na čiste snovi; • pozna razlike med spojinami in elementi ter simbolnimi zapisi le-teh; • razlikuje med kemijskimi in fizikalnimi spremembami. 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razloži razliko med zmesjo in čisto snovjo; • na osnovi prepoznavanja zmesi zna izbrati primerno tehniko ločevanja; • s kemijskimi simboli zna zapisovati elemente in nekatere spojine ter ione; • ločuje med zapisi elementov, spojin, ionov; • kemijsko formulo poveže z njenim kvalitativnim in kvantitativnim pomenom; • zna označiti stanja snovi (s, g, l, aq); • ureja kemijske enačbe.

Množina in gradniki snovi.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • opiše osnovne gradnike elementov oz. snovi; • pozna in razume pojem mol, kot osnovno enoto v kemiji; • pozna Avogadrovo konstanto; • pozna pomen enote atomske mase u kot osnovo primerjanja atomskih in molekulskih mas; • pozna relativno atomsko maso in jo zna prebrati iz periodnega sistema; • pozna povezavo med maso, množino in številom delcev; • zna izračunati masna razmerja in masni delež elementov v spojini; • pozna osnovne delce znotraj atoma; 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • računa dejanske mase atomov in molekul; • zna preračunati množino snovi v število delcev in obratno; • zna izračunati relativne molekulske mase večatomarnih molekul; • ločuje molekulsko in relativno molekulsko maso ter molsko maso; • preračunava maso, množino in število delcev; • zna izračunati kemijsko formulo iz podanih mas elementov oziroma podanih masnih deležev;

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<ul style="list-style-type: none"> • pozna pomen in zvezo med vrstnim in masnim številom; • spozna izotope in njihov pomen ter pojavnost v naravi; • pozna osnovno zgradbo elektronskega ovoja; • pozna porazdelitev elektronov po lupinah glede na energijo; • pozna razporeditev atomov v periodnem sistemu glede na elektronsko ovojnico; • pozna pojem ionizacije. 	<ul style="list-style-type: none"> • opredeli osnovne delce atoma glede na njihov relativni naboj in relativno maso; • iz periodnega sistema zna prebrati podatke in jih razume; • razlikuje med orbitalo, lupino, podlupino; • zna razporejati elektrone po energijskih nivojih atomov ali ionov reprezentativnih elementov (razporeditev po lupinah in podlupinah); • z uporabo različnih »predstavnostnih« modelov razvija prostorsko predstavo o zgradbi atoma; • razume razporeditev elementov v periodnem sistemu kot posledico zgradbe elektronske ovojnice atomov; • razume nastanek ionov; • določi oksidacijska števila elementov nekaterih glavnih skupin.

Vezi med osnovnimi gradniki.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna vlogo elektronske ovojnice pri nastanku kemijske vezi; • spozna ionsko, kovalentno in kovinsko vez; • pozna zgradbo, polarnost in oblike enostavnih molekul; 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna pojem valenčni elektroni in ionizacijska energija; • zna definirati in razložiti ionsko, kovalentno ter kovinsko vez; • opredeli splošne lastnosti spojin kot posledico teh vezi; • spozna usmerjenost kovalentne vezi; • zna razlikovati med polarnimi in nepolarnimi molekulami; • na osnovi odboja med veznimi in neveznimi elektronskimi pari (s pomočjo modelov) zna sklepati na

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<ul style="list-style-type: none"> • pozna vzroke za medsebojno učinkovanje molekul; • pozna molekulske vezi; • pozna vodikovo vez; • pozna razliko med amorfni in kristaliziranimi snovmi (kristali); • pozna lastnosti in značilnosti ionskih kristalov, molekulskih kristalov, kovalentnih kristalov in kovinskih kristalov; • pozna pojem alotropije. 	<p>polarnost ter obliko enostavnih molekul;</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna dipolni moment kot oceno za polarnost molekul; • pozna velik pomen polarnosti spojin v življenju (naravi); • definira orientacijske, indukcijske in disperzijske sile med molekulami; • zna razvrstiti molekulske vezi glede na jakost; • pozna vpliv molekulskih vezi na fizikalne lastnosti tekočin; • zna definirati vodikovo vez in njen vpliv na fizikalne lastnosti snovi (vode, vodikovega fluorida, alkoholov); • zna razložiti anomalne lastnosti vode s pomočjo vodikove vezi; • razloži značilnosti ionske vezi in jo poveže z lastnostmi ionskega kristala; • zna povezati zgradbo ionskega kristala s koordinacijskim številom na primerih (natrijev klorid ...); • zna povezati zgradbo molekulskega kristala s primeri (sladkor, jod, ogljikov dioksid, voda); • zna povezati zgradbo kovalentnega kristala s primerom diamanta in kremenca; • zna značilnosti zgradbe kovinskega kristala povezati z nekaterimi lastnostmi kovin.

Kemijska reakcija.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
Dijak:	Dijak:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<ul style="list-style-type: none"> • pozna pomen enačb kemijskih reakcij; • definira molsko prostornino plinov; • pozna molsko prostornino plina pri normalnih pogojih; • zna opredeliti kemijske reakcije kot snovne in energijske spremembe; • pozna razliko med eksotermnimi in endotermnimi reakcijami. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna kvantitativno ovrednotiti kemijsko reakcijo (iz urejene kemijske enačbe razbrati množinska razmerja in izračunati mase reaktantov in produktov) in se zaveda pomena tega za delo kemijskega tehnika; • definira normalne pogoje; • računa z molsko prostornino plinov pri normalnih pogojih; • zna opredeliti spremembo toplote pri kemijski reakciji; • razume, kako so energijske spremembe povezane s prekinitvijo in nastankom kemijskih vezi; • s pomočjo preprostih energijskih diagramov predstavi eksotermne in endotermne kemijske reakcije; • preučuje eksotermne in endotermne procese iz vsakdanjega življenja.

Kemijska nomenklatura.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna poimenovati soli, hidrokside, kisline, okside, hidride po nomenklaturi IUPAC. 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • poimenuje kemijske spojine, zapisane s formulo in obratno; • prepozna osnovne značilnosti kemijske nomenklature.

Raztopine.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna sestavo raztopin; 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • ločuje pojme topilo, topljenec, raztopina;

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<ul style="list-style-type: none"> • spozna vpliv temperature na topnost; • pozna procese pri raztapljanju kristalov; • spozna proces hidratacije pri raztapljanju kristala; • pozna načine izražanja koncentracije raztopin: masni delež, masno koncentracijo, množinsko koncentracijo. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna naštetiti in definirati lastnosti raztopin; • preučuje primere oz. pomen raztopin iz vsakdanjega življenja; • predvidi vpliv temperature na topnost; • zna uporabljati diagrame odvisnosti topnosti od temperature; • zna opisati raztapljanje snovi z ionsko in molekulsko kristalno mrežo v vodi; • zna razložiti hidratacijo pri raztapljanju ionskega kristala; • razume proces elektrolitske disociacije pri raztapljanju; • zna računati enostavne naloge za pripravo raztopin; • seznanen se s pomenom pripravljavanja raztopin pri delu kemijskega tehnika.

Kislina, baze, soli.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • spozna pojem ravnotežne (reverzibilne) reakcije; • zna opredeliti kisline in baze v vodnih raztopinah po Brönstedtovi definiciji; • pozna izraz konstanta kisline; • zna na osnovi vrednosti konstante kisline oceniti jakost kisline; • pozna reakcije nevtralizacije; • pozna pojma pH in indikator; 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna pravilno zapisati enačbe ravnotežnih reakcij; • zna zapisovati in urejati protolitske reakcije kislin in baz (v ionski obliki); • iz zapisa protolitskih reakcij za kisline zna zapisati izraz za konstanto kisline; • iz številske vrednosti konstante kisline ugotovi, ali je neka kislina močna ali šibka; • zna dokončati enačbo reakcije med kislino in bazo in jo urediti; • loči med močnimi ter šibkimi kisljinami in bazami ter zna napovedati nastanek nevtralnih, kisljih in bazičnih raztopin; • preučuje pomen reakcij nevtralizacije;

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<ul style="list-style-type: none"> • pozna potek ionske reakcije. 	<ul style="list-style-type: none"> • zna definirati pH vodnih raztopin močnih kislin in baz; • pozna in razume pomen pH lestvice; • pozna nekatere kislinsko bazne indikatorje; • preučuje pomen in vlogo pH vrednosti snovi iz vsakdanjega življenja; • za nekatere enostavne primere zna napovedati, ali bo ionska reakcija potekla ali ne.

Redoks reakcije.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna pojme oksidacijsko število, redukcija, oksidacija, oksidant, reducent; • pozna redoks vrsto in jo zna uporabljati za določanje smeri reakcije med dvema redoks sistemoma iz vrste; • pozna praktično uporabo redoks reakcij in primere, kjer nastopajo redoks reakcije (iz narave, življenja, industrijskih procesov). 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna določiti oksidacijsko število; • zna določiti redoks par; • zna urejati enačbe redoks reakcij; • zna razložiti, zakaj se nekatere kovine raztapljajo v določenih kislinah, druge pa ne; • pozna osnove galvanskega člana – <p>redoks reakcije, pri katerih na osnovi kemijske reakcije dobimo el. napetost;</p> <ul style="list-style-type: none"> • zna opredeliti, kje s pomočjo električne napetosti sprožimo kemijske reakcije (elektroliza); • preučuje uporabnost redoks procesov.

2. Vsebinski sklop: SISTEMATIKA ANORGANSKIH SPOJIN.

Poklicne kompetence:

- Koordinacijske spojine
- Periodni sistem – splošni pregled
- Zrak, kisik, voda, vodik

- Pregled glavnih skupin periodnega sistema
- Pregled stranskih skupin periodnega sistema

Koordinacijske spojine.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
Dijak: <ul style="list-style-type: none"> • spozna koordinacijske spojine; • pozna pomen nekaterih koordinacijskih spojin v naravi ali za delo kemijskega tehnika.	Dijak: <ul style="list-style-type: none"> • razloži zgradbo koordinacijskih spojin; • razloži kemijske vezi in kemijske lastnosti koordinacijskih spojin; • zna poimenovati enostavne primere koordinacijskih spojin.

Periodni sistem – splošni pregled.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
Dijak: <ul style="list-style-type: none"> • pozna razporeditev elementov v periodnem sistemu, položaj kovin in nekovin; • spozna osnovne skupne značilnosti prehodnih elementov; • zna razložiti periodično spreminjanje nekaterih fizikalnih in kemijskih lastnosti po skupinah in periodah na osnovi zgradbe atomov; • pozna nekatere fizikalne in kemijske značilnosti nekovin; • pozna fizikalne in kemijske značilnosti kovin; • pozna nekatere kovine glede na nahajališča v naravi in način pridobivanja iz rud; • pozna pojme: alotropija, polimorfija.	Dijak: <ul style="list-style-type: none"> • razume razporeditev elementov v periodnem sistemu kot posledico elektronske zgradbe njihovih atomov (s, p, d, f področja); • v periodnem sistemu zna določiti mesto kovin, polkovin in nekovin; • določi oksidacijska števila elementov nekaterih glavnih skupin; • pozna splošne kemijske značilnosti kovinskih in nekovinskih elementov (njihovih oksidov); • na osnovi elektronegativnosti, ionizacijske energije, predvidi fizikalno-kemijske lastnosti nekovin; • na osnovi lege nekovine v periodnem sistemu elementov predvidi oksidacijska števila nekovin v spojinah;

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
	<ul style="list-style-type: none"> • pozna značilnosti kovinske vezi in to poveže z lastnostmi kovin (prevodnost, kovnost ...); • razloži principe ločevanja rude od jalovine, načine pridobivanja in rafinacije kovin; • izračuna mase reaktantov in produktov, upošteva tehnične snovi in izkoristek reakcije.

Zrak, kisik, voda, vodik.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna sestavo zraka; • pozna glavne onesnaževalce zraka in posledice onesnaževanja; • pozna fizikalne in kemijske lastnosti kisika; • pozna lastnosti in pomen žlahtnih plinov; • pozna pojem trdote vode, principe mehčanja vode in priprave tehnološke in pitne vode; • pozna problem onesnaževanja voda; • pozna fizikalne in kemijske lastnosti vodika. 	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razloži način pridobivanja kisika, dušika in žlahtnih plinov iz zraka; • preučuje problematiko onesnaževanja ozračja (razume možne posledice); • pozna nekatere ukrepe (uvedba katalizatorjev v avtomobile) oz. načine čiščenja industrijskih dimnih plinov; • razloži glavne načine pridobivanja kisika v industriji in laboratoriju; • pozna zgradbo, lastnosti in pomen kisika in ozona; • ve, kaj povzroča trdoto vode, in zna opisati načine mehčanja v laboratoriju in v industrijskih obratih; • razume problematiko onesnaževanja in čiščenja voda; • zaveda se pomena pitne vode; • razloži glavne načine pridobivanja vodika v industriji in laboratoriju; • zna napisati enačbe reakcij pridobivanja vodika in pozna njegovo uporabnost.

Pregled glavnih skupin periodnega sistema.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna pojavne oblike, fizikalne lastnosti nekaterih pomembnih elementov v glavnih skupinah periodnega sistema ter njihove osnovne vire v naravi; • pozna nahajališča, načine pridobivanja, fizikalno-kemijske lastnosti in reakcije in uporabnost nekaterih elementov glavnih skupin p.s.; • pozna kemizem tehnološko pomembnih spojin teh elementov.	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razloži zgradbo elementov in na osnovi tega sklepa o njihovih kemijskih lastnostih; • zna navesti oblike, v katerih se elementi lahko nahajajo v naravi; • razloži način pridobivanja, fizikalno-kemijske lastnosti in reakcije pri posameznih elementih (klor, žveplo, dušik, fosfor, ogljik, silicij, natrij, kalcij ...); • razloži način pridobivanja, fizikalno-kemijske lastnosti in reakcije pomembnejših spojin (klorovodikova kislina, žveplove kislina, dušikova kislina, amoniak, natrijeve in kalcijeve spojine ...); • zna razložiti blok-shemo tehnološkega postopka predelave ali pridobivanja določene snovi (elementa, spojine).

Pregled stranskih skupin periodnega sistema.

Operativni cilji:

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • pozna pojavne oblike, način pridobivanja, fizikalne in kemijske lastnosti, reakcije in uporabo pomembnejših elementov in spojin stranskih skupin p.s.; • pozna osnovne kemijske značilnosti, načine pridobivanja ter uporabnost elementov prehoda in njihovih spojin.	<p>Dijak:</p> <ul style="list-style-type: none"> • razloži zgradbo elementov in na osnovi tega sklepa o njihovih kemijskih lastnostih; • zna navesti oblike, v katerih se elementi lahko nahajajo v naravi; • razloži način pridobivanja, fizikalno-kemijske lastnosti in reakcije pri posameznih elementih; • razloži način pridobivanja, fizikalno-kemijske lastnosti in reakcije pomembnejših spojin;

INFORMATIVNI CILJI	FORMATIVNI CILJI
	<ul style="list-style-type: none"> • zna razložiti blok-shemo tehnološkega postopka predelave ali pridobivanja določene snovi (elementa, spojine).